

EUROPOS DUOMENŲ APSAUGOS PRIEŽIŪROS PAREIGŪNAS

Europos duomenų apsaugos priežiūros pareigūno nuomonės dėl veiksmingo vykdymo užtikrinimo skaitmeninės visuomenės ekonomikoje santrauka

(Visą šios nuomonės tekstą anglų, prancūzų ir vokiečių kalbomis galima rasti EDAPP interneto svetainėje www.edps.europa.eu)

(2016/C 463/09)

Teikiant saityno paslaugas būtina tvarkyti asmens duomenis. ES bendrosios skaitmeninės rinkos strategijoje pripažįstamas duomenimis grindžiamų technologijų ir paslaugų potencialas skatinti ekonomikos augimą. Tokios internetu teikiamos paslaugos tapo priklausomos nuo dažnai slapto asmenų sekimo. Sekami asmenys paprastai nežino šio sekimo pobūdžio ir masto. Šiose rinkose dominuojančios bendrovės gali trukdyti naujiems rinkos dalyviams konkuruoti tokio-omis aplinkybėmis, kurios galėtų būti naudingos asmenų teisių ir interesų atžvilgiu, ir sudaryti nesąžiningas sąlygas, kuriomis piktnaudžiaujant išnaudojami vartotojai. Dėl akivaizdžiai didėjančios neatitikties tarp saityno paslaugų teikėjų ir vartotojų gali sumažėti pasirinkimo galimybių ir inovacijų, taip pat sumenkėti privatumo apsaugos priemonių kokybė. Dėl šios neatitikties taip pat gali padidėti faktinė asmens duomenų atskleidimo kaina – daug labiau, nei būtų galima tikėtis visapusiškai konkurencingose rinkose.

2014 m. EDAPP paskelbė preliminarią nuomonę dėl privatumo ir konkurencingumo didelių duomenų rinkinių amžiuje. Pastebėjome tendenciją, kad tokie akivaizdžiai sąveikaujantys principai, kaip skaidrumas, atskaitomybė, pasirinkimas ir bendra gerovė, ES taisyklėse dėl duomenų apsaugos, vartotojų apsaugos ir antimonopolinių nuostatų vykdymo užtikrinimo ir susijungimų kontrolės taikomi izoliuotai. Todėl pradėjome diskusijas apie tai, kaip būtų galima įgyvendinti ES tikslus ir standartus taikant holistiškesnę požiūrį. Šioje naujoje nuomonėje tvirtinama, kad bendrosios skaitmeninės rinkos strategija suteikia galimybę taikyti nuoseklų požiūrį; taip pat šia nuomone atnaujinama 2014 m. preliminari nuomonė ir pateikiamos kelios praktinės rekomendacijos ES institucijoms, kaip pagerinti padėtį. Nuomonėje nagrinėjamas vis didesnį susirūpinimą keliantis klausimas, kad koncentracija skaitmeninėse rinkose gali pažeisti asmenų, kaip duomenų subjektų ir vartotojų, interesus.

Įgyvendindamos ES teisę, ES institucijos bei įstaigos ir nacionalinės valdžios institucijos turi puoselėti ES pagrindinių teisių chartijoje įtvirtintas teises ir laisves. Dėl šiuo metu kibernetinėje erdvėje vyraujančių elgesio normų ir standartų kelioms šių nuostatų, įskaitant teisę į privatumą ir į asmens duomenų apsaugą, žodžio laisvę ir nediskriminavimą, yra iškilusi grėsmė. ES jau turi pakankamų priemonių, kuriomis galima spręsti asmenų ir apskritai visuomenės interesus pažeidžiančių rinkos iškraipymų problemą. Tam tikra skaitmeninės rinkos praktika gali pažeisti dvi ar daugiau taikomų teisinių sistemų, kurių kiekvienos pagrindą sudaro sąžiningumo samprata. Kaip ir keliuose pastarųjų mėnesių tyrimuose, raginame elgesį skaitmeninėje aplinkoje reguliuojančias institucijas aktyviau įsitraukti į dialogą, remtis įgyta patirtimi ir netgi bendradarbiauti. Taip pat pabrėžiame, kad ES elektroninėje ir neelektroninėje erdvėje turi sudaryti tokias sąlygas, kuriomis galėtų būti puoselėjamos Chartijoje nustatytos teisės ir laisvės.

Todėl šioje nuomonėje, siekiant užtikrinti vykdymą ES skaitmeniniame sektoriuje, rekomenduojama įsteigti Skaitmeninės tarpuskaitos namus – savanorišką reguliavimo institucijų tinklą, kuriame jos gali savanoriškai ir kiekviena atsižvelgdama į savo kompetenciją dalytis informacija apie galimus piktnaudžiavimo skaitmeninėje ekosistemoje atvejus ir kaip veiksmingiausia juos spręsti. Be to, reikėtų parengti gaires, kaip reguliavimo institucijos galėtų nuosekliai taikyti asmenis saugančias taisykles. Taip pat rekomenduojame, kad ES institucijos su išorės ekspertais tirtų, kaip kuriama bendroji erdvė – vieta saityne, kurioje, laikantis Chartijos nuostatų, asmenys gali bendrauti ir nebūti sekami. Galiausiai, rekomenduojame atnaujinti taisykles, kuriose nustatoma, kaip valdžios institucijos taiko susijungimų kontrolės priemones, kad geriau apsaugotų privatumą internete, asmens duomenis ir žodžio laisvę.

I. DISKUSIJŲ PRADŽIA

1. Pagrindinė informacija ir šios nuomonės struktūra

2014 m. preliminarioje nuomonėje „Privatumas ir konkurencingumas didelių duomenų rinkinių amžiuje“ (toliau – preliminari nuomonė) palyginome ES duomenų apsaugos, konkurencijos ir vartotojų teises sistemas ir padarėme išvadą,

kad skaitmeninėse rinkose neabejotinai buvo tam tikra sąveika ⁽¹⁾. Pateikėme kelias preliminarias rekomendacijas ES institucijoms, kurios buvo patobulintos po 2014 m. birželio mėn. EDAPP surengto praktinio seminaro, pvz. ⁽²⁾:

1. geriau suprasti asmens duomenų vertę skaitmeninėse rinkose ir peržiūrėti rinkos analizės metodus, ypač saityno paslaugų, kurios reklamuojamos kaip „nemokamos“, atliekant vykdymo užtikrinimo sprendimų poveikio analizę atgaline data arba *ex post* analizę;
2. apgalvoti, kaip skatinti privatumo didinimo technologijas kaip konkurencinį pranašumą;
3. peržiūrėti ES teisės aktus ir apsvarstyti, ar jie aktualūs XXI amžiaus skaitmeninių rinkų atžvilgiu;
4. apgalvoti praktinius veiksmus siekiant valdžios institucijų bendradarbiavimo, įskaitant glaudesnę dialogą ir bendrus tyrimus.

VI. IŠVADA

Žmogaus teisės suvokiamos kaip priemonė, siekiant apsaugoti asmenis nuo valstybės kišimosi. Antimonopolinės nuostatos atsirado politiniuose sprendimuose, kuriais plačiosios visuomenės labai siekiama sustabdyti piktnaudžiavimą monopoline galia. Vartotojų teisės nustatytos siekiant apsaugoti juos nuo savo padėtimi piktnaudžiaujančių prekyautojų.

Atsižvelgiant į didelių duomenų rinkinių galimybes didinti produktyvumą ir gerinti sujungiamumą, reikėtų taikyti didelių duomenų rinkinių apsaugos priemones. Pastaraisiais metais ES puikiai vadovavo siekdama skatinti lenktynes dėl aukštesnių privatumo standartų skaitmeninėje arenoje. Bendrajame duomenų apsaugos reglamente nustatyti asmens duomenų apsaugos skaitmeninėje ekonomikoje kriterijai. Taikydama turimas priemones, ES gali imtis dar daugiau veiksmų, siekdama užtikrinti, kad ES vertybėmis pagrįstoje skaitmeninėje ekonomikoje ir visuomenėje, puoselėjant pagrindines teises, būtų teikiami privatumo nepažeidžiantys produktai ir paslaugos. Didesnis skaidrumas, sąžiningas elgesys, veiksmingi pasirinkimai, konkurencinių galimybių neribojimas įgyvendinant nesekimo modelius yra visiškai suderinami ir vienas kitą papildantys tikslai.

Bendrosios skaitmeninės rinkos strategija yra tinkama galimybė ES nuosekliai dirbti siekiant šių tikslų. Labai svarbu, kad būtų veiksmingai užtikrinamas ES teisėje galiojančių taisyklių vykdymas. Manome, kad mūsų rekomendacijos dėl vykdymo užtikrinimo skaitmeninėje aplinkoje tarpuskaitos namų, taip pat holistiškesnis požiūris į koncentraciją ir ES vertybėmis pagrįstos bendrosios erdvės skatinimas būtų svarbūs žingsniai į priekį. Šiuo metu, kai visame pasaulyje daugėja įstatymų dėl duomenų apsaugos ir privatumo, tai turėtų būti atspirties taškas siekiant stiprinti ryšius su kitais pasaulio regionais, sudarant sąlygas vykdyti glaudesnę dialogą ir bendradarbiauti su visomis šalimis, kurios susiduria su tuo pačiu skaitmeniniu iššūkiu.

Ši diskusija dar nebaigta. EDAPP ketina toliau padėti vykdyti diskusijas ir mažinti atskirtį, kuri trukdo ginti asmenų interesus ir teises.

Priimta Briuselyje 2016 m. rugsėjo 23 d.

Giovanni BUTTARELLI

Europos duomenų apsaugos priežiūros pareigūnas

⁽¹⁾ EDAPP preliminari nuomonė „Privatumas ir konkurencingumas didelių duomenų rinkinių amžiuje. Duomenų apsaugos, konkurencijos teisės ir vartotojų apsaugos sąveika skaitmeninėje ekonomikoje“, 2014 m. kovo mėn.

⁽²⁾ 2014 m. birželio 2 d. praktinio seminaro dėl privatumo, vartotojų, konkurencijos ir didelių duomenų rinkinių ataskaita; <https://secure.edps.europa.eu?EDPSWEB/webdav/site/mySite/shared/Documents/consultation/Big%20data>.